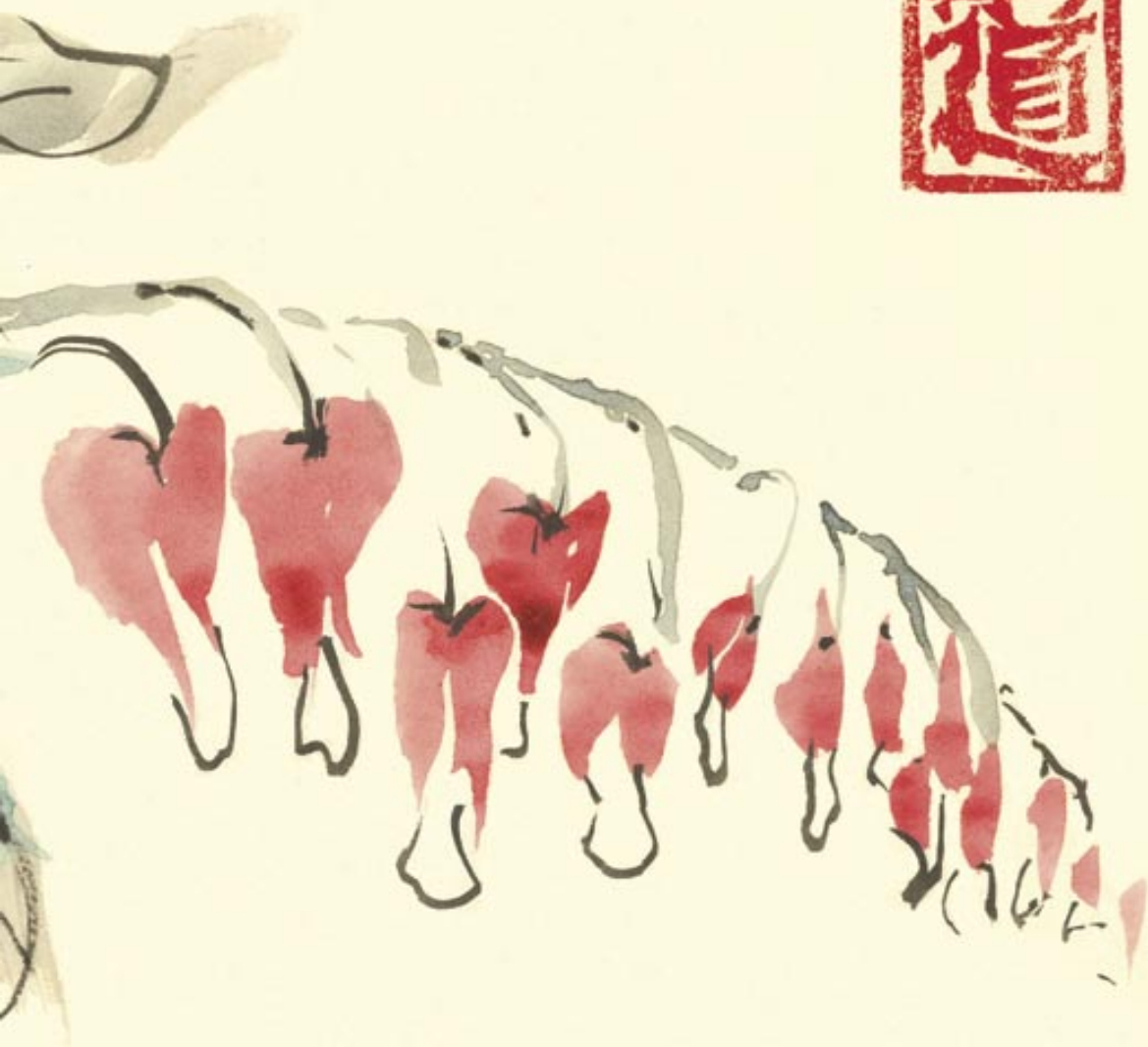

MALBA V ČÍNSKÉM STYLU

I V A P R O Š K O V Á

 GRADA®

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Malba v čínském stylu

Iva Prošková

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400
jako svou 3579. publikaci

Odpovědná redaktorka Jana Minářová
Sazba a grafická úprava Vojtěch Kočí
Fotografie na obálce Jan Prošek
Fotografie v knize Jan Prošek
Návrh grafické úpravy a obálky Zuzana Brečanová

Počet stran 112
První vydání, Praha 2009
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2009
Cover Design © Zuzana Brečanová, a.s., 2009

*Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami
nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.*

ISBN 978-80-247-2727-1 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-6678-2 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2011

obsah

úvod	7
• historie	9
pomůcky	10
• štětce	11
• tuše	12
• papír	13
• textil	14
• barvy na textil	15
• třecí miska, rámy	16
• ostatní pomůcky	17
značky	18
základní tahy	22
• držení štětce	23
• bod	24
• tenká čára	25
• střední čára	26
• široká čára	27
• stínování	28
• létající bílá	30
• kombinace	31
• plocha	34
• kruh	35
• suchý štětec	36
• rozpíjení	37

náležitosti obrazu	38
• vzduch	39
• kolofony	40
• pečetě	42
• podlepení obrázků	45
učíme se	48
• tenké čáry	49
• střední čáry	54
• složitější tvary	71
• široké čáry	76
galerie	86
• obrázky na papíru	87
• obrázky na hedvábí	95
• šály a šátky	101
• sáčky a tašky	111

◀ *Bambusy a slivoň, polovina 16. století, malíř Ťin Š'. Z knihy Bambusy od Lubora Hájka*

úvod

Jak krásné jsou jednoduché tahy čínských malířů. Položení štětce, jeho protažení či jednoduchá chvějící se linka, která často vyjádří více než složitá malba. Ta jednoduchost je však vykoupena dlouhým nácvikem a učením, nadáním a pílí a použitím správných postupů, materiálů a pomůcek. V mnohém Vám může tato kniha pomoci pokud se necháte vést, publikace však může být i inspirací a také, snad, knihou, která potěší a pobaví.

Předem však chci říci, že i já jsem začínala podle jiné knihy čínské malby. Nebyla jsem v Číně, ani nemám čínského učitele. Jen jsem jednoho dne objevila knihu, která mne na dlouhá léta učarovala, podle které jsem zkoušela první malby a ke které jsem přidala mnohé ze své vlastní – české – zkušenosti.

Navíc jsou v této knížce způsoby čínských malířů cíleně využity pro malbu na textil. Neboť právě tady krásné tahy a jednoduchost linek vyniknou nejlépe. A z textilních materiálů se nejlépe hodí hedvábí, a tak kniha obsahuje i rady, jak s hedvábím zacházet.

Tato malířská technika je navíc vymezena jistým stylem, kterému se říká čínská tušová malba. Malovalo se tedy tuší, původně černou, později také tušemi barevnými. Veškerá malba, obraz malý či velký, pohyb, nálada, činnost či poklid, to vše je dosaženo velmi jednoduchými prostředky – černou tuší, štětcem a vodou. Čínská tušová malba se rozšířila i do Japonska a Koreje, často ji naleznete pod názvem sumi-e. Sumi je vlastně tyčinka suché tuše, kterou používáme v této knize výhradně, i když není ostudou malovat tušemi tekutými nebo dokonce i barvami jinými.

Tušová malba je také určitý životní názor – není to jen a pouze technika. Malba tuší je velice osvěžující a dokonale vyjadřuje umělcovy čisté pocity a myšlenky. Nespočívá však pouze v používání černé tuše, ale hlavně ve způsobu malby. Spočívá v estetickém citění umělcově. To, co je pro tušovou malbu charakteristické, je věrohodné dosažení odstínů tuší, počínající mícháním tyčinky tuše a vody – tedy prvotním vytvořením intenzity barvy. Následují linie a plochy, které docílíme různými tahy štětce a navíc plně je využít efekt papíru nebo hedvábí, na který daný námět malujeme. Všechny tyto složky se podílejí na dokonalé a jedinečné harmonii.

Navíc, filosofické, literární a náboženské prvky vyžadují od umělce hlubokou estetiku a moudrost. V každé, i v té první práci, se projeví něco víc, než jen věcné spodobnění věci – o to vlastně ani tolik nejde. Ale především jakýsi duch a podstata té věci, ale také duch a podstata záměru a nálady a záchvěvu myšlenky malíře. A ten, kdo se na obraz dívá, tak by měl všechno tohle pochopit při prvním podívání. Možná to nebude umět nazvat, ale ucítí to. Cílem je zachytit podstatu námětu s opomenutím zbytečných detailů. Tušová malba je vlastně hledáním jednoduchosti. Díky jednoduchým tahům štětce a malířskému stylu umělec dosahuje obrazu ducha přírody. Tato technika v původní podobě odmítá používání barev. Malíř s černou tuší vytváří svět harmonií, jako kdyby hrál na hudební nástroj.

Ať už umíte malovat, nebo ne, naslouchejte pečlivě svému já. Vaším srdcem ucítíte malovaný předmět a vytvoříte vedle obrázku i svůj svět rytmu a klidu, což je podstatou tušové malby. Nácvik a časté malování a opakování, nebo i kopírování – to vše pomůže a zostří naše vnímání. A tím, že

každý námět malujeme několikrát, odbou-
ráváme postupně to nepodstatné a zby-
tečné a pak nejen umělec, ale každý, kdo
se na dílo podívá, pochopí podstatu věci,
která nás osloví – možná svojí jednodu-
chostí. Budete později překvapeni mimo-
řádnou kvalitou vašich děl. Již po prvních
několika lekcích nevěří moji žáci tomu, co
vlastně dokáží.

▼ *Osamělá vycházka, 1993, Shen
Shaojun. Z knihy Současná čín-
ská tušová malba; Tradice a ex-
periment*

historie

Umění tušové malby se znovu objevilo po více než tisíci letech v palácích čínského císařství v 17. století. Původ čínské malby tuší zůstává nejasný a názory se různí. Dokonce i ohledně charakteristických prvků této malby. Začátky jsou obvykle datovány do dynastie Tang (618–907) a svůj vrchol zaznamenala během dynastie Song (960–1271) a Yuan (1271–1368)

a postupně se rozšířila do Koreje a Japonska, kde se počátek malby tuší klade do 12. a 13. století. Hlavní vlna této techniky se však rozšířila až ve století čtrnáctém. A i když se technika tušové malby rozšířila i do ostatních asijských států, tak stále její doménou a mateřskou zemí zůstává Čína.

Avšak i tady vznikají různé styly a školy a ty se pak prolínají. Objevuje se vliv japonského a evropského malířství. Přesto si tušová malba Číny zachovala svůj osobitý ráz. Obrazy vyjadřovaly myšlenku, procítění určité situace. Často byly doplněny kaligrafickou básní. Podle toho autor vybral i svou pečeť – její otisk červenou barvou nebyl pouhým podpisem pod dílo. Umělci vnímali své povolání jako poslání.

Od konce 19. století do zhruba 60. let 20. století malířství postupně opouštělo tradiční duchovní přístupy, zobrazovalo realitu a nyní dokonce přechází k abstrakci.

Malovalo se na svitky, rýžový papír, hedvábní. Motivy se objevovaly i na keramice, porcelánu a vějířích. Charakteristický je další prvek – obrazy se odlišují kompozicí. Vše, co má být zdůrazněno, je v popředí, namalováno výraznými barvami. Perspektiva je vnímána jinak a hodně je ponecháno na divákovi, aby si domyslel, neboť nepodstatné je vynecháno. Obrazy počítají s lidským podvědomím, počítají s tím, že si lidská mysl sama věci spojí a domyslí. A často ani nevnímáme, že větvička není namalována v celku, že kdesi chybí část kmene, že hory v dálce se jen vznášejí za velkou bílou plochou a přesto víme, že vzduchem neletí, že větvička nevisí kdesi z nebe a že kmen je jen zakryt čímsi neviditelným – třeba bílým kvítkem.

Místo snahy o dosažení shody s pravdou přírody (princip li), který je metafyzickým základem viditelného světa, hovoříme o tušové malbě jako o hře s tuší (mo-si), která vlastně nemá žádný jiný účel než uspokojit umělce touhu po sebevyjádření. A to se blíží nespoutanému stylu zvanému (i-pchin). Ni Can (1301–1374), jeden ze čtyř mistrů dynastie Júan napsal:

„Užívám zobrazování bambusu jen proto, abych přesně vyjádřil své subjektivní ideje a stav svého nitra. Proč bych se měl trápit otázkou, zda je to dost živé nebo ne, zda jsou listy dost husté nebo dost řídké, zda jsou větve dost skloněné nebo dost vzpřímené...“

štětce

Štětec je pro malování čínským způsobem velmi důležitý a proto by měl být pravý čínský. Říká se, že štětec zastupuje malířovo srdce. Dnes již není problém zakoupit dobrý štětec v prodejně. Doporučujeme nelítovat peněz ani pro začátek, zjistíte, že to co špatným štětcem nešlo, jde úplně jinak štětcem dobrým. Štětec by měl být pro první nácvik tahů středně silný, aby mohl nabrat dost barvy na dlouhý tah. Měl by mít ostrou špičku, tj. po namočení do vody by se měla špička sama objevit. Měl by být středně měkký, dobře ohebný a souměrný.

Pro výběr štětce existují v Číně čtyři kritéria: ostrost (ťien), rovnost (čchi), oblost (júan) a pružnost (ťien).

Vlas měkkých štětců je kozí nebo ovčí, tvrdší štětce jsou z lasice, jezevců, lišek nebo králíků a jsou spíše tmavší barvy. Jsou však také

štětce s vlasem smíšeným. Pro malbu jsou vhodnější štětce měkkí, pro kaligrafii tvrdší. Pro začátek by bylo dobré mít tři velikosti štětce, tenký na tenké konturovací linky, středním štětcem budeme malovat nejvíce, ale i velmi silný štětec bude zapotřebí na větší listy a plochy, zejména jestli se pustíte do malování šátků, šál a větších děl.

Důležitá je péče o štětce. Nové štětce mají někdy kryt z umělé hmoty, který ihned vyhodte a znovu jej již nenasazujte. Při každém nasazení hrozí ohnutí vlasu a štětec je zničen. Štětce jsou při zakoupení impregnovány konzervační látkou, která se po namočení rozpustí. Musí být však ve vodě delší dobu, přibližně 20 minut, aby se lepidlo uvolnilo. Po zaschnutí již některé štětce špičku nevytvoří, ale ihned po namočení by se měl vlas sám přimknout k sobě a špička sama vznikne.

Nikdy na štětec nesahejte rukou, vadí mu mastnota. Pokud jej potřebujete rychleji vysušit – například při práci – tak nikdy po vlase nesjíždějte, ale jen jej lehce stlačte mezi savý papír nebo látku. Po dokončení práce štětec velmi dobře vymyjte pod tekoucí vodou a nechte jej zaschnout ve svislé poloze. Proto má násadka na konci očko pro zavěšení.

tuše

Správné a také krásné jsou suché čínské tuše v tyčinkách, které se vyrábí ze sazí dřeva borovic, olejových nebo uhelných sazí smíchaných s lepidlem a konzervačními přípravky a také s vůněmi. Navzájem se liší sytostí černí, leskem a kvalitou. Tyčinky suchých tuší mají výtvarně zpracovaný povrch, jsou pomalovány výjevy a obrazy většinou s použitím zlaté barvy. Jejich výroba se stala samostatným výtvarným oborem a často bývají i sběratelským předmětem a také to bývá věc, kterou můžete darovat jako pozornost. Druh sazí určil i druh tuše, každá se hodila na něco jiného a nebývalo výjimkou, že umělec si nechával tuš vyrobit na zakázku podle své potřeby. Barevné tuše jsou vyrobeny z přírodních barviv.

Kvalitní tuš by měla být tvrdá jako kámen (jain žu š'), mít strukturu jako roh nosorožce (wen žu si) a být černá jako lak (chej že čchi). Citace z knihy Čínská kaligrafie od Čchü Lej Lej.

Suchou tyčinku však musíme třením v kapce vody připravit pro malbu. K tomu je zapotřebí třecí mistička z kamene. První tření tuše je trochu delší, každé další se zkracuje, tuš se již trochu rozvolní. Tuše mohou být i v jiných barvách a příprava všech barev pak vyžaduje nemalé úsilí. Patří to však k jakémusi soustředění před

začátkem malby. Roztíráme tuše a přemýšlíme o budoucím obraze, vcítíme se do malby a trochu vlastně meditujeme.

Snadnější pro nácvik jsou tuše tekuté, nebo i barvy v tubách, ať již akvarelové nebo temperové. Na suché tuše si však velmi brzo zvyknete a oblíbíte si je. Ještě jednu důležitou vlastnost však barvy musí mít. Nesmí se po zaschnutí již rozpouštět ve vodě. To znamená, že když malujeme přes již zaschlou linii, tak se její tón jen zesílí, ale nerozpustí se a neroztřepí se její okraje. Také při závěrečném kompletování a paspartování malby se odraz nijak nesmí změnit.

O papíru se říká, že je nástrojem krve, jako je štětec prodloužením umělceva srdce. Papír se začal používat v roce 206 př. n. l. Před tím se psalo na bambusové destičky. Nejlepší je papír vyráběný ze zelené kůry santálového dřeva (Süan), bývá nesprávně nazýván jako rýžový. Ale i tyto papíry

papír

jsou různé a hodí se svojí hustotou a hlavně savostí pokadě na něco jiného. Papíry jsou klížené (šu süan), částečně klížené (pan süan) nebo neopracované (šeng süan). Liší se savostí, méně savý se hodí spíše na kaligrafii, příliš tenký je již pro zdatné výtvarníky. Dříve než použijete originální papír – říkejme mu rýžový – je dobré nacvičovat na obyčejném papíru z kreslicích skicáků – je to takový ten nažloutlý papír středně savý, nebo jakýkoliv jiný, který odpovídá savosti novin. Rýžový papír je dnes již možné zakoupit ve výtvarných potřebách.

Staré originály čínských mistrů bývají často malovány na silném, nestejně zahnědlém papíře se zlatavými pasážemi a tmavými skvrnami na matně lesklém povrchu, který je podobný kůži. Je to takzvaný feng-tien, papír šepsovaný tříslem a klihem z koňských kopyt. Povrch je pokryt sítí vrásek jako tvář starce.

◀ *Bambus zjara, 1037-1101, malíř Su Š'. Z knihy Bambusy od Lubora Hájka*

Klasické je samozřejmě hedvábí. Hedvábí má různou hustotu a je i různě tkáno. Podle toho pak je těžší nebo lehčí, řídké nebo husté. Na fotografii je ve středu hedvábí tenké – pongé 5, v kruhovém rámu vypnuté rovněž hedvábí pongé 5, nad ním je krepdešín, vše leží na buretu – ten je nejtěžší a nejhrubší, vpravo je pak šifónové hedvábí protkávané lesklým saténem.

Lehké hedvábí více saje, více se barva rozpíjí. V hustém těžkém hedvábí zase malba tolik nevynikne. A tak je nejvhodnější hedvábí lehké, které se však musí před malováním upravit tak, aby se barva tolik nerozpouštěla.

K tomu účelu lze zakoupit antidifuzant, který tkaninu zpevní a je zcela neviditelný a nemá ani žádné jiné špatné vlastnosti. Maluje se na něj velmi snadno a hedvábí má pak vlastnosti papíru. A po vyprání zmizí, hedvábí opět změkne a barva se neztratí. Druhou možností je natřít hedvábí před malováním barvou. Každá vrstva barvy sníží rozpíjení budoucího obrázku. A tak můžeme napustit hedvábí například bílou barvou, po zaschnutí ještě jednou a pak teprve malujeme. Na bavlnu i jiný textil se samozřejmě může malovat rovněž. Obecně však platí, že čím hutnější tkanina, tím se v ní více barvy „ztrácí“ a malba je méně výrazná.

barvy na textil

Barvy musí být samozřejmě textilní, na hedvábí nebo bavlnu jsou barvy k tomu-
to účelu přímo vyráběné, lze je zakoupit ve
výtvarných potřebách.

Barvy na bavlnu bývají husté a netřeba je
dále upravovat. Také se nerozpíjejí, na roz-
díl od barev na hedvábí. Barvy na hedvá-
bí jsou však měkčí a jednou z možností, jak
zamezit jejich rozpíjení, je zahuštění ještě
před použitím – to v tom případě, že hed-
vábí nebylo upraveno (viz výše). Barvy se
zahušťují přípravkem Thrickener, které lze
rovněž zakoupit ve specializovaných vý-
tvárných potřebách. Také se mohou za-
hustit guttou, která se prodává v tubách
a pokud se malují linky, tak se malují přímo
z tubičky. Gutta je vlastně hmota, která po
uschnutí svůj objem ztrácí, zůstává jen ba-
revná linka či plocha.

Všechny barvy i gutty jsou ředitelné vodou,
fixují se žehlením nebo parou.

třecí miska, rámy

I ta, stejně jako tuš, bývá předmětem sběratelským. Je také často velmi výtvarná a ozdobná. Říká se, že je to nejlepší přítel umělcův. Slouží k přípravě tuše. V několika kapkách vody se tyčinka tuše tře v misce, obrušuje se. Při výběru třecího kamene se dbá na kvalitu (č), tvar (pchin), zpracování (kung) a nápis (ming). Kvalita – kámen musí být tvrdý, ale také hladký, aby později nepoškodila štětec. Tvar vybírejte jednoduchý – obdélník, čtverec nebo přírodní tvar kamene, zpracování a nápis má hodnotu uměleckou a sběratelskou. Pro nás je důležité dobré opracování související s kvalitou kamene. Kámen by měl mít také víčko a pěknou krabičku. Bývá někdy zapuštěn do dřeva a víčko může být také dřevěné, bývá však i kamenné. Po každé práci je zapotřebí třecí mističku dobře omýt a osušit. Jedno čínské přísloví říká „Tři dny si nemusím omývat tvář, ale nemohu dopustit aby po jediný den nebyl omýt můj třecí kámen“.

Malba na papír žádné rámy nevyžaduje. Maluje se na stole, větší plochy je pak lepší položit na zem. Látka však musí být vypnuta v rámu, musí zůstat ve vzduchu a ničeho se nedotýkat. Jinak se totiž barvy slijí a roztečou. Pro menší díla postačí bubínek na vyšívání, pro větší díla si připravíme rám z dřevěných latí. Může být vyroben truhlářsky – tedy se zapuštěnými spoji, nebo si jej můžeme spojit jen provázky či svorkami. Zejména hedvábí je velmi lehké a není tedy zapotřebí zvláštní pevnosti. Na latě si gumičkami připevníme úchyty na záclony a vypneme látku.

Na fotografii je rám z bambusu, který je velmi jednoduchý a je navíc pružný. Je to jakási kolébka tvořená zkřížením dvou bambusových tyčí. Hedvábí se upevnilo v rozích a mohlo se začít malovat.

ostatní pomůcky

Štetce mohou viset špičkami dolů na stojanu a mohou být také v nádobě podobné váze. Pak jsou špičkami nahoru a do této nádoby se dávají až po dobrém zaschnutí. Malý odkládací stojánek je další pomůcka a je výborný pro chvilkové odložení štětce při malbě. Bývá dřevěný nebo keramický, vyrobený za tímto účelem, to znamená, že má jakési prohlubně na odkládání štětců. Lze však také použít stojánek přírodní, je to tedy vhodné dřevíčko nebo kámen, který má prohnutí k udržení štětců. Není nic horšího, když si odložíte štětec a ten se kamsi odkutálí. Kelímky a další misky na vodu a barvu bývají keramické nebo porcelánové, čím krásnější tím lepší. Stojánek na předlohu budeme potřebovat v prvních lekcích, kdy malujeme podle postupů v knize a kdy se učíme malovat kopírováním. Může to být dřevěný, kovový, drátěný nebo kombinovaný stojan. Je velmi nepříjemné, když kniha nebo obraz neustále ujíždí a padá. Těžítka jsou další pomůckou. Velká těžítka mohou zadržet padání předlohy, když nemáme stojan, přidržují však i papír, na který se maluje a občas se ohýbá nebo posunuje. Druhou rukou si papír přidržujeme také, někdy je však lepší mít papír zatížen i na více místech. Nakonec si připravíme ještě savý hadřík nebo papír k vysoušení štětce a někdy i na vysoušení většího množství barvy na papíře. Vhodné jsou papírové ubrousky nebo kapesníčky, hadřík je pak lepší měkký a vůbec nevadí, když je starší – lépe saje. Někdy se celá plocha podkládá vyžehlenou bavlněnou látkou, ta přijde na stůl pod ostatní pomůcky nebo alespoň pod papír.

◀ *Fotografie je z knihy L'Art du SU-MI-E, Takumasa Ono*

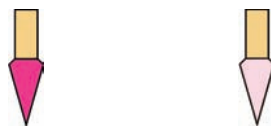
Rozložení všech pomůcek na stole bývá následující. Nádoba se záložními štětci v levém horním rohu, v pravém rohu kelímky s vodou, před těmi třecí kámen a tyče tuše. Napravo od papíru, co nejbliže k pravé ruce, je odkládací stojánek na štětce a právě používané štětce. Ve středu stolu pak papír s těžítky, napravo pak hadřík nebo ubrousek, nalevo nahoře stojan na předlohu. To je návod pro praváka, ten kdo maluje levou rukou, si vše připraví opačně.

značky

Tenká čára – kolmý štětec

Značka je štětec s rovnou špičkou. Pro silné namočení štětce do intenzivní tuše platí značka s červeným štětcem, namočení do světlé barvy – tedy do barvy zředěné vodou – je označeno štětcem růžovým.

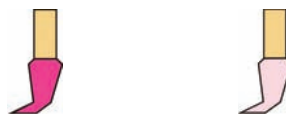
Papíru se dotýkáme velmi lehce, jen špičkou štětce. Čára je tak tenká, jak tenká je špička a jak lehce umíme vzít štětec do ruky.

Střední čára – spící štětec

Značka je štětec s ohnutou špičkou. Červená barva je silné namočení, růžová barva je namočení do zředěné barvy.

Štětec položíme na papír až k hřbetu (pasu) – štětec „spí“. Vznikne skvrna závislá na šířce štětce. Táhneme-li a násada štětce je držena ve směru linky, vznikne čára a je tak široká, jak je štětec široký.

Široká čára – spící štětec

Značka je ohnutý štětec. Červená barva je silné namočení, růžová barva je namočení do zředěné barvy.

Štětec položíme na papír plnou vahou a táhneme. U silné čáry je štětec držěn napříč k tahu štětce. Čára je tak široká, jak je vlas štětce dlouhý.

Namočení štětce – suchý a mokrý štětec

Mluvíme-li tedy o suchém štětci, pak není doslova suchý – je samozřejmě namočený v barvě a to v syté nebo světlé, ale nemá v sobě téměř žádnou vodu, barvu však ano. Suchý je například štětec, kterým již delší dobu malujeme bez namočení do barvy. Štětec maluje stále, ale je již roztrpený, linie nejsou ostré. Suchého štětce docílíme tak, že ho po namočení do barvy důkladně

otřeme o okraj misky – hodně barvy z vlasu štětce odteče, zbytek pak lze osušit savým papírem nebo hadříkem. Je to jedna z dalších velmi důležitých podmínek malby. Suchý štětec vytváří nerovné roztržené okraje, malují se tak například peříčka. Mokrý štětec pak tvoří pevnější kontury, hodně namočeným štětcem pak můžeme malovat i něco jako kaňky a louže, při kombinaci se zvednutím a položením štětce pak docílíme i přesného položení vodové skvrny.

Suchý štětec – tenká čára

Značka s roztrženými konci je pro suchý štětec a malujeme jen špičkou. A opět platí, že červená barva je silné namočení, růžová barva je namočení do zředěné barvy.

Suchý štětec – střední čára

Značka pro suchý štětec, ale malujeme střední čáru. Červená je sytá barva, růžová je barva zředěná vodou.

Suchý štětec – široká čára

Znak pro suchý široce malující štětec, červená je sytá barva, růžová zředěná.

Roztržený bambus – suchý a mokrý

Ty úplně nejtenčí linky, nebo spíše jakási změt linek, se malují speciálně upraveným bambusem. Ten nejprve nařežeme na velikost štětce a to tak, aby za kolínkem byla kratší délka odpovídající délce vlasu u štětce. Pak si bambus podélně rozštípneme na několik částí, tak aby šířka klacíku odpovídala přibližně šířce násadky u štětce. Bambus ohladíme, aby byl příjemný do ruky a jeho kratší část rozklepeme. Klasický způsob rozklepávání je dřevěnou palicí na kameni. Pokud bambus nemáme, tak jej můžeme docela dobře nahradit suchým štětcem – tenká linka.

Pohyby štětce pro tvorbu širší linky

Směr pohybu určí šipka, která označuje také nasazení štětce, tedy odkud začínáme linku nebo tvar malovat.

Snadno vytvoříme střední i širokou čáru. Tady postačí, když máme dobře namočený štětec, aby vytvořil to co potřebujeme a barva vydržela na celou délku čáry. Štětec položíme správně na papír a i když nakonec táhneme, tak se mu říká spící, protože neměníme tlak štětce na papír ani zvedání a jen nepatrně můžeme změnit směr tahu. Dlouhá plocha s pevnými okraji – ta musí mít ve štětci dosti barvy. Pokud chceme mít roztřepený okraj, nebo jen částečně přecházející do světlejšího konce, pak namočíme

štětec a špičku trochu lehce osušíme. Složitější jsou pak čáry, kde chceme, aby přecházela jedna v druhou – to již štětec „nespí“. Změny polohy štětce a vzdálenosti od papíru, jeho postupné či prudké zvednutí a kombinace obojího pak vytváří linku a tvar, stín a světlost malby. To je však právě to, co je zapotřebí pečlivě nacvičit. Například přechod ze špičky – a tudíž z tenké linky – do čáry střední a pak i do té nejširší a opět do tenké. To jsou například velké listy. Ty menší listy, to je vlastně jen položení štětce na papír a mírné protažení do druhé špičky. Štětec můžeme táhnout směrem k sobě (jako když se napíná struna) nebo směrem od sebe (jako když se valí kámen). Samozřejmě používáme všechny polohy, které leží mezi těmito extrémy: vedení štětce ve směru zleva doprava, shora dolů a šikmo.

